

Секція: Економіка природокористування та сучасні проблеми охорони навколишнього середовища

*Могильна Л.М., к.е.н., доцент
Сумський національний аграрний університет
м. Суми, Україна*

ГЛОБАЛЬНА ЕКОЛОГІЧНА ПОЛІТИКА

Людство йде вперед в своєму розвитку та досягло високого рівня концентрації промислових і сільськогосподарських комплексів. Все в нашому житті швидкоплинне. І як би сумно це не звучало, але екологічна ситуація в світі теж змінюється, на жаль, не на кращу сторону. Її можна назвати критичною. Люди ставиться до природи споживацькі, постійно отримуючи прибутки і нічого не повертаючи натомість. В цьому жахливому марафоні за грошима забуваємо, що природні багатства не вічні, знищується біологічне різноманіття, зменшується запас природних копалин, а також атмосфера, ґрунти та водні ресурси стають забрудненими. В результаті активності, людство змінює характер кругообігу речовин в природі, змінюється характер навколишнього середовища. Дійсно, зростає населення планети. Завдяки цьому фактору постійно ростуть потреби людства, а це призводить до зміни середовища навкруги. Людям при цьому здається, що завдяки своїй діяльності вони адаптуються до нових умов проживання. Але вони не помічають або не хочуть помічати, що ця адаптація носить локальний характер. Інколи, покращуючи на якийсь час умови життя для себе, люди вважають, що покращили їх для своїх нащадків та для самих себе в майбутньому. Так, наприклад, викинувши відходи зі свого двору, забруднюємо чужий, що в кінцевому підсумку виявляється шкідливим і для нас самих. Слід наголосити, що за даними Державної служби статистики, лише протягом 2016 р. на території України утворилося 295,87 млн. тонн відходів I–IV

класів небезпеки. «Лідером» з утворення та накопичення відходів в 2016 р. була Дніпропетровська область, де зберігається більше як 69,57 % усіх відходів. На другому і третьому місці цього «антирейтингу» були відповідно Кіровоградська та Донецька області. Основними джерелами забруднення є енергетика, промислові підприємства, транспорт, комунальне та сільське господарство. Наприклад, під час спалювання 1 тонни вугілля викидається до 23 кг попелу, 15 кг діоксиду сірки і значна кількість сажі. Викиди на більшості енергоблоків перевищують дозволені європейські норми в 40 разів.

Однак і нові технології впливають на навколишнє середовище та створюють не тільки економічні проблеми, а й проблеми екологічні. Що ж таке екологія?

Екологія – це система, яка за певними законами функціонує і керується принципом цілісності живого організму і довкілля. Природа є тою частиною матерії, з якою людина постійно взаємодіє (прямо або опосередковано). То б то природа і людина невід’ємні одне від одного.

Глобальна екологія – розділ екології, що вивчає антропогенний вплив на біосферу в цілому й процеси, які індуцируються цим впливом, розробляє прогнози наслідків таких процесів й визначає напрямок діяльності, яка потрібна для попередження або послаблення негативних наслідків цього впливу [1].

Екологічні проблеми набувають сьогодні глобальний характер. Вони не тільки не втрачають своєї значущості, але постійно демонструють нам зростання своєї актуальності. Слід відмітити, що глобальні проблеми означають сукупність суперечливих процесів, що є змістом сучасної кризи світової цивілізації [2, с. 78]. Вони стосуються життєвих інтересів всього людства. Глобальні проблеми можна поділити на: політичні, економічні, демографічні, науково-технічні, соціальні та екологічні.

Якщо взяти статистику природних катастроф на планеті, то найбільшу загрозу для людського життя несуть землетруси, урагани, паводки та зсуви ґрунтів. Так, за даними UNISDR за період з 1995 по 2015 роки від стихійних лих, обумовлених погодними факторами, загинуло близько 606 тис. людей, а близько 4,1 млрд. людей втратили своє майно та отримали каліцтва [5]. Науковці очікують, що зміни глобального і регіонального клімату сприяли частішому прояву стихійних лих. Про це говорить аналіз тенденції стихійних метеорологічних явищ [5], згідно з якими у 2005–2014 роках кількість стихійних лих була на 14% більша, ніж у попередні 10 років, та в 1,9 рази більша ніж у 1985 – 1994 роки.

Однак, найнебезпечнішими для людства є політичні проблеми. Загорський В., Ліпенцев А., Борщук Є. у своїх дослідженнях наводять дані про людські втрати внаслідок соціальних конфліктів. Їх висновок – вони значно переважають людські втрати, пов'язані з природними катаклізмами [2, с. 79]. З цими вченими погоджується і Ткачук А., приводячи свої данні. У Першій світовій війні 1914–1918 років людські втрати склали близько 20 млн. осіб, а в Другій світовій війні – понад 100 млн. осіб [4, с. 146]. То б то основною причиною виникнення озброєних конфліктів є прагнення певних політичних сил використати цю боротьбу для досягнення своїх цілей.

Тому для уникнення катастрофічних сценаріїв розвитку людства актуальною стала проблематика переосмислення людством свого розвитку, їх цивілізаційний вплив на планету. Бо як би не казали, однак впливати та керувати розвитком природних катаклізмів людство не може. Слід відмітити, що планетарне потепління слід пов'язувати ще з однією проблемою – руйнування озонового шару.

Недбале ставлення до навколишнього світу відбувається не тільки в малому, але і в великому. Однак до самого останнього часу всі ці зміни

відбувалися настільки повільно, що про них ніхто серйозно не замислювався.

За ставленням до глобальних кліматичних змін глобалістичну свідомість слід поділяти на кліматично-нейтральний, кліматично-деструкційний, кліматично-традиційний, кліматично-прогресивний та кліматично-радикальний типи. Кліматично-нейтральна глобалістична свідомість має одну особливість – нейтральне ставлення до безпосередньо неотруйних для людини викидів. Це пов'язано з низькою поінформованістю суспільства. Однак на противагу попереднім, кліматично-радикальна глобалістична свідомість характеризується високим ступенем усвідомлення світових екологічних проблем та прихильністю до жорстоких заходів задля збереження світу.

Отже, людська активність змінює характер навколишнього середовища. В більшості випадків ці зміни чинять негативний вплив на людину. І неважко зрозуміти чому: за мільйони років організм пристосувався до цілком певним умовам проживання. Але в той же час будь-яка діяльність – це джерело життя людини. Вона є підґрунтям для його існування. А це призведе до того, що людина неминуче і далі буде змінювати характеристики навколишнього середовища. При цьому тільки потім вона буде шукати способи пристосовуватися до змін. Звідси – одне з головних сучасних практичних напрямків діяльності екології: створення таких технологій, які в найменшій мірі впливають на навколишнє середовище.

Якщо не будемо обережати навколишнє середовище, в якому живемо, то не доб'ємося збільшення тривалості життя, не зможемо поліпшити народжуваність, знизити смертність, а також захворюваність людства. Для вирішення всіх екологічних проблем необхідний цілий ряд заходів стосовно поліпшення екології виробництва. Наприклад, перехід на більш

безпечні для навколишнього середовища види палива, які б не забруднювали повітря, перехід на більш екологічно чистий транспорт. І, звичайно ж, зелені насадження. Серед найбільш ефективних способів вирішення проблем, пов'язаних з екологією навколишнього середовища можна виділити впровадження ресурсозберігаючих технологій. Уже зараз цілком реальні кроки по утилізації відходів, як одного з головних джерел забруднення навколишнього середовища. Переробка відходів є не тільки вигідною у зв'язку з вирішенням екологічних проблем, а й може бути вигідна з точки зору економіки. Тому маючи певне коло проблемних питань людству важливо переосмислити своє ставлення до глобальної екологічної політики.

Література:

1. Власов В.І. Глобалістика і глобалізація: терміни і поняття (короткий словник). [Електронний ресурс] / В.І. Власов – Режим доступу: http://www.nbuuv.gov.ua/e-journals/INB/2010-4/10_vlasov.pdf.
2. Загорський В. Глобальна екологічна проблема в системі національної безпеки [Електронний ресурс] / В. Загорський, А. Ліпенцев, Є. Борщук // Вісник Національної академії державного управління при Президентові України. – 2011. – Вип. 1. – С. 78–87. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vnadu_2011_1_12.
3. Співак М. В. Державна політика здоров'язбереження: світовий досвід і Україна: монографія. Київ: Ін-т держави і права ім. В.М. Корецького НАН України; Видавництво «Логос», 2016. – 536 с.
4. Ткачук А. Сучасні реалії та аспекти при вивченні питання «Соціально-політичні конфлікти з використанням звичайної зброї та засобів масового ураження» під час викладання дисципліни «Безпека життєдіяльності» / А. Ткачук // Наукові записки [Кіровоградського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка] . Серія : Проблеми методики фізико-математичної і технологічної освіти. – 2015. – Вип. 7(1). – С. 144–148. – Режим доступу: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/nz_pmf2015_7\(1\)_43](http://nbuv.gov.ua/UJRN/nz_pmf2015_7(1)_43).
5. The Human Cost of Weather-Related Disasters – 1995-2015/UN Report. [Електронний ресурс].– Режим доступу:<http://unisdr.org/archive/46793>.